

УДК 616.314–002–084–085.31:546.46
© Гладка О.М., 2010

ВПЛИВ МІНЕРАЛЬНОГО БАЛЬЗАМУ НА РІВЕНЬ СЕКРЕТОРНОГО ІМУНОГЛОБУЛІНУ А РОТОВОЇ РІДИНИ.

Гладка О.М.

Харківський національний медичний університет

Гладкая Е.Н. Влияние минерального бальзама на уровень секреторного иммуноглобулина А ротовой жидкости // Украинский морфологический альманах. – 2010. – Том 8, №2. – С. 33-34.

Профілактика карієсу зубів, проводима у пацієнтів віком 18-25 років з високим рівнем інтенсивності карієса путем применення минерального бальзама на основе бисхофита - «Эликсир для полости рта», привела к нормализации показателя специфической защиты ротовой полости – секреторного иммуноглобулина А.

Ключевые слова: ротова жидкість, иммуноглобулин А, минеральный бальзам.

Гладка О.М. Вплив мінерального бальзаму на рівень секреторного імуноглобуліну А ротової рідини // Український морфологічний альманах. – 2010. – Том 8, №2. – С. 33-34.

Профілактика карієсу зубів, яка проводилася у пацієнтів віком 18-25 років з високим рівнем інтенсивності карієсу зубів за допомогою мінерального бальзаму на основі бисхофіту - «Эликсир для полости рта», привела до нормалізації показника специфічного захисту ротової порожнини – секреторного імуноглобуліну А.

Ключові слова: ротова рідина, імуноглобулін А, мінеральний бальзам.

Gladkaya E.N. The influence of bishofite mineral balsam on secretory immunoglobulin A level of mouth liquid // Украинский морфологический альманах. – 2010. – Том 8, №2. – С. 33-34.

The preventive measures of teeth caries, held by application of bishofite mineral balsam to 18-25 years patients with high level of caries intensive, has resulted to normalisation special mouth protection level – secretory immunoglobulin A.

Key words: mouth liquid, immunoglobulin A, mineral balsam.

Вступ. Карієс зубів є одним з найпоширеніших захворювань людства. На нього страждає майже усе доросле та дитяче населення світу. Не дивлячись на розроблені високоефективні технології лікування та профілактики, проблема боротьби з карієсом зубів повністю не вирішена [1,5]. На теперішній час певне значення приділяється виявленню механізмів взаємозв'язку між станом імунної системи людини та активністю каріозного процесу [7,9]. Існують різні погляди на розвиток карієсу зубів. Резистентність поверхневого шару емалі зубів до карієсу пов'язують як з підвищенням вмісту макро- та мікроелементів [3,6,7], так і з будовою та властивостями тканин зуба, а також зі станом організму в цілому [5,6]. Вважають, що резистентність організму в основному обумовлена станом імунітету. Доведено існування тісного взаємозв'язку між послабленням імунологічного захисту організму та розвитком карієсу зубів [9,10,11]. Відомо, що головним джерелом постачання мінеральних речовин до емалі зуба є слина [1,2]. Тому провідну роль в профілактиці цього захворювання повинні відігравати заходи, що спрямовані на підвищення резистентності зубів до карієсу шляхом впливу як на поверхню емалі, так і на продукцію слини та складу ротової рідини [1]. Серед органічних компонентів слини істотну роль відіграють білки (альбуміни, глобуліни, муцини, імуноглобуліни, ферменти), ліпіди, вуглеводи, небілкові азотовмісні речовини, вітаміни, циклічні нуклеотиди та інші сполучення. Одними з найважливіших імунологічних факторів, що обумовлюють імунітет порожнини рота, є антитіла, насамперед секреторний імуноглобулін А (S-IgA) [2].

Основним місцеутворюваним імуноглобуліном є S-IgA, концентрація якого є показником імунологічної реактивності всього організму. S-IgA є специфічним фактором захисту, який виробляється плазматичними клітинами підслизової оболонки порожнини рота та слинних залоз, а також епітелієм слизової оболонки порожнини рота [2]. Захист організму антитілами обумовлений їх здатністю проникати в зубну бляшку та пелікулу, взаємозв'язком з поверхневими антигенами, що перешкоджають фіксації та адгезії мікроорганізмів та їх токсинів на пове-

рхні зубів та прискорюють фагоцитоз. Більшість вітчизняних та зарубіжних дослідників доведено пряму залежність виникнення карієсу зубів від рівня IgA в слині, а саме зниження вмісту S-IgA при карієсі зубів [10,11]. Так, Н.А.Зелінська та співавтори [4] довели, що у хворих на карієс зубів з високим значенням КПВ рівень IgA в слині складає 0,129г/л, в той час як у осіб з мінімальним КПВ – 0,282г/л. В той же час існують наукові данні про підвищення рівня S-IgA у дітей, які мають уражені карієсом зуби, в порівнянні з карієсрезистентними дітьми [3]. Поряд з цим Л.М.Каразіна [7] не знайшла залежності вмісту S-IgA в слині дітей від ступеню ураження карієсом зубів в певні вікові періоди. Чіткого пояснення настільки суперечливих даних, отриманих багатьма авторами по відношенню до S-IgA, на сьогоднішній час не існує. Тому питання регуляції та оптимізації мінерального складу емалі з урахуванням можливої корекції складу ротової рідини є актуальною проблемою стоматології. Все вищезгадане обумовлює пошук нових засобів, які приводять до нормалізації метаболічних порушень в ротовій рідині та підвищення резистентності твердих тканин зубів до карієсу.

Матеріали та методи. Обстежено 25 пацієнтів без супутньої патології віком 18-25 років, яких розподілили на дві групи. Основну групу склали 18 пацієнтів з високим рівнем інтенсивності карієсу зубів. Ми встановили, що він дорівнював $0,46 \pm 0,17$. Групу контролю склали 7 пацієнтів з низьким рівнем інтенсивності карієсу зубів, у яких виявлені інтактні зубні ряди – КПВ=0. Рівень інтенсивності карієсу (РІК) ми розраховували за методикою запропонованою П.А.Леусом (1990р.) за наступною формулою: $РІК = КПУ \cdot \text{вік}$ / п, де п – вік дослідженого (19 років та більше). Для інтерпретації значень індексу РІК, автором запропонована наступна градація рівня інтенсивності карієсу зубів: від 0 до 0,15 – низький; від 0,16 до 0,30 – середній; від 0,31 до 0,60 – високий; більш ніж 0,60 – дуже високий.

Пацієнтам основної групи як карієспрофілактичний засіб призначений вітчизняний мінеральний препарат на основі бисхофіту - «Эликсир для полости рта». В якості активних компонентів препарат вміщує

бішофіт (хлористий магній) та глюконат кальцію. Основною складовою бішофіту є макроелемент магній, який бере участь в енергетичному, пластичному, електролітному та мінеральному обміні, а саме, приймає участь в обміні фосфору, синтезі АТФ, регуляції гліколізу, побудові кісткової тканини та слугує кофактором для більш ніж трьохсот ферментів, що регулюють різні функції організму.

У всіх пацієнтів основної та контрольної груп вранці натще проводили забір ротової рідини в охолоджені хімічно чисті градуйовані пробірки за методикою В.К. Леонтьєва та Ю.А.Петровича [8]. Відразу після збирання ротову рідину центрифугували, розливали в пластмасові пробірки та заморожували при температурі мінус 20 С°. Матеріал зберігали в замороженому стані до проведення дослідження. Визначення секреторного імуноглобуліну А в надосадній рідині визначали за допомогою комерційного набору фірми Вектор БЕСТ (Росія) на імуноферментному аналізаторі (ІФА) Лаблайн – 90 (Австрія).

Після проведення первинного біохімічного дослідження ротової рідини у пацієнтів контрольної та основної групи пацієнтам основної групи призначено профілактичний курс з використанням препарату на основі бішофіту – «Еликсир для полости рта» шляхом щоденного дворазового втирання 1–2 крапель еліксиру в тверді тканини зубів за допомогою зубної щітки на протязі 3 – 5 хвилин вранці та ввечері, після звичайного чищення зубів на протязі одного місяця. Повторні біохімічні дослідження ротової рідини у пацієнтів основної групи вивчали одразу після проведення профілактичного курсу та через місяць. Пацієнтам контрольної групи були призначені звичайні гігієнічні заходи.

Результати та їх обговорення. За результатами проведеного біохімічного дослідження встановлено, що рівень S-IgA ротової рідини в основній групі обстежених знижений у порівнянні зі значеннями в групі контролю та складає $88,7 \pm 0,32$ мг/л і $117,6 \pm 0,24$ відповідно. Доведено, що вміст S-IgA ротової рідини пацієнтів, що мають каріозні ураження зубів в 1,3 рази нижчий, ніж у пацієнтів з інтактними зубами. На підставі дослідження рівня показника S-IgA ротової рідини нами доведено, що особи з низьким рівнем резистентності до карієсу зубів мають знижений показник специфічної резистентності у порівнянні з особами з високим рівнем карієсрезистентності.

Таблиця 1. Порівняльна динаміка активності секреторного імуноглобуліну А після використання карієспрофілактичного засобу ($M \pm m$)

Група	Термін спостереження	Вміст S-IgA мг/л
Основна група	До проведення профілактичних засобів	$88,7 \pm 0,32$
	Відразу після проведення профілактичних засобів	$120,04 \pm 0,5$ $P < 0,05$
	Через місяць після закінчення профілактичних засобів	$119,3 \pm 0,31$ $P < 0,05$
Контрольна група	До проведення профілактичних засобів	$117,6 \pm 0,24$

Примітка: Р наводиться порівняно із результатом до лікування.

Як свідчать отримані нами дані, при повторному, через місяць, вивченні ротової рідини у пацієнтів основної групи після використання мінерального бальзаму рівень S-IgA підвищується з $88,7 \pm 0,32$ мг/л до $120,04 \pm 0,5$ мг/л та наближається до значень показників контрольної групи. Доведено, що вміст S-IgA ротової рідини пацієнтів основної групи після

проведення профілактичних засобів підвищився більше ніж в 1,35 рази в порівнянні з показником до лікування. Через місяць після проведеного лікування показник специфічного імунітету залишається на високому рівні та складає $119,3 \pm 0,31$ мг/л, що не має вірогідної різниці з показником, отриманим через 1 місяць (табл.1).

Таким чином, виявлені нами біохімічні зміни ротової рідини свідчать про підвищення вмісту секреторного імуноглобуліну А, як показника активності специфічної резистентності організму у пацієнтів з низьким рівнем резистентності до карієсу зубів під впливом використання природного магнійвмісного препарату – «Еликсир для полости рта».

Висновки. Отримані нами дані дозволяють зробити наступні висновки, а саме специфічний захист ротової порожнини безпосередньо пов'язаний з активністю каріозного процесу. Карієсрезистентність залежить від рівня специфічного захисту та вмісту секреторного імуноглобуліну А в ротовій рідині. Особи з низьким рівнем інтенсивності карієсу зубів мають більший вміст секреторного імуноглобуліну А в ротовій рідині, ніж особи з високим рівнем інтенсивності карієсу зубів. Використання природного магнійвмісного препарату – «Еликсир для полости рта» призводить до нормалізації рівня вмісту секреторного імуноглобуліну А у ротовій рідині, що свідчить про підвищення специфічного імунітету в осіб з низьким рівнем резистентності до карієсу зубів. Препарат потребує подальшого вивчення в якості засобу для профілактики карієсу зубів.

ЛІТЕРАТУРА:

- Боровский Е. В. Карис зубов / Боровский Е. В., Леус П. А. – М.: Медицина, 1979. – 256 с.
- Вершингора Е. А. Общая иммунология / Вершингора Е. А. – К.: Вища школа, 1990. – 504с.
- Дрожжина В. А. Состояние местного иммунитета при профилактике кариеса зубов с использованием герметиков у детей 8-летнего возраста / В. А. Дрожжина, Н. В. Шабанова, Н.Е. Абрамова // Новое в стоматологии. – 2000. - № 20. – С. 40-45.
- Зелинская Н. А. Состояние гуморального иммунитета у больных кариесом / Н. А. Зелинская, В. Я. Доценко, А. И. Пушенко // Стоматология. Респ. межвед. сб.– К.: Здоров'я, 1984. – Вып.19. – С. 9-11.
- Ковач І. В. Стимулювання процесів мінералізації постійних зубів у дітей, мешкаючих в умовах інтенсивної промислової зони : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.. мед. наук : спец. 14.01.21 «Стоматологія» / І. В. Ковач. – Полтава, 1995. – 19 с.
- Кодола Н. А. Микроэлементы в профилактике кариеса зубов. / Н. А. Кодола. – Киев: Здоров'я, 1979. – 159 с.
- Казарина Л. Н. Профилактическое действие фтора у детей различного возраста: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.. мед. наук : спец. 14.01.21 «Стоматологія» / Л. Н. Казарина. – Казань, 1990. – 14с.
- Леонтьев В. К. Биохимические методы исследования в клинической и экспериментальной стоматологии. / В. К. Леонтьев, Ю. А. Петрович Методическое пособие. - Омск – 1976 - 87с.
- Недосеко В. Б. Резистентность зубов в проблеме кариеса (клинико-лабораторное исследование): автореф. дис. на соискание учен. степени д.мед. наук : спец. 14.01.21 «Стоматологія» / В. Б. Недосеко – М., 1989. – 42 с.
- Овруцкий Г. Д. Иммунология кариеса зубов. / Овруцкий Г. Д., Марченко А. И., Зелинская И. А. – Киев: Здоров'я, 1991. – 94 с.
- Тирса О. В. Імунологічні та мікробіологічні дослідження слини дітей з карієсом зубів / О. В. Тирса // Новини стоматології: 1999. - № 4. – С. 34-35.